

Nr 179.

Av herr **Ekdahl**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till centralisering av fortsättnings-skolväsendet.*

I motion II: 222 till 1942 års riksdag hemställde undertecknad att riksdagen måtte för sin del besluta att statsbidrag till »självskjutsar» skulle kunna utgå även till barn å folkskolestadiet. Statsutskottet avstyrkte och riksdagen avlog motionen med motivering, att anordningen ännu icke prövats under tillräcklig tid på det område, där den tillämpats, d. v. s. fortsättningskolestadiet.

I årets statsverksproposition, 8:e huvudtiteln, punkt 188, sid. 455—57, föreslås fortsatt statsbidrag till »självskjutsar» beträffande elever vid fortsättningskola. Besparingssakkunniga uppskatta, sedan ifrågavarande anordning varit praktiserad under tre budgetår, den årliga besparingen till 75 000 kronor.

I motion II: 222 till 1942 års riksdag anförde jag följande:

»Gällande bestämmelser rörande statsbidrag till skolskjutsar ge icke möjlighet att underlätta skolgången för enstaka och avsidens boende barn. Där man kan samla 5—10 skolpliktiga barn, går det bra att sätta in en bil. Det blir valuta för bilkostnaden, när det är fråga om så pass många. Men gäller det bara ett eller ett par skolpliktiga barn, ställer sig bilskjuts för dyr. För underlättande av skolgången i sådant fall står enligt nuvarande bestämmelser endast en utväg till buds: inackordering i skolorten. Ofta är det emellertid så — icke minst i hem av här åsyftat slag — att man till det yttersta sätter sig emot den upprepade och långvariga skilsmässan mellan hem och barn, som inackorderingssystemet innebär. Där denna mycket naturliga och i och för sig sunda reaktion gör sig gällande, uppstå konflikter, vilka för närvarande icke kunna lösas på sätt, som ta rimlig hänsyn till barnet och hemmet. Antingen måste hemkänslan ge vika, eller ock tvingas barnet dragas med alla de vedermödor, som en lång och besvärlig skolväg för med sig.

Små jordbrukare och torpare och andra medborgare i skogsbygder och ödemarker utföra en kulturgärning under förhållanden, som i och för sig medföra hårda uppoffringar. När samhället ålägger sådana ensamma och hårt arbetande människor skolplikt för deras barn men icke anser sig kunna tillhandahålla skolor inom rimliga avstånd, borde ingen utväg lämnas oförsökt att hjälpa dessa barn till möjligheter att under fullgörande av skolplikten få växa upp i den nejd, där deras hem är beläget. Tvingas barnen att termin efter termin skoltiden igenom vara borta från hemmet, föreligger nog i de flesta fall den faran, att de efter skoltidens slut knappast kunna växa fast i hembygdens ensamhet.

Vi tillåta oss peka på ett par möjligheter att råda bot på de svårigheter, om vilka vi med det ovan sagda sökt ge en antydning.

För närvarande kan skolgång i fortsättningsskola underlättas genom statsbidrag till bestridande av kostnader för skolskjuts, som framföres av barnen själva (k.k. den 28 juni 1941 — sv. förf.-saml. nr 574). Finge ifrågavarande bestämmelse tillämpas även beträffande barn på folkskolestadiet, innebure detta en verksam hjälp åt de hem, som här åsyftas. Minimivståndet borde dock i fråga om barn i folkskolan sättas lägre, t. ex. 4 km för barn i åldern 7—9 år, för äldre barn 5 km.

Om ett kontant bidrag motsvarande det statsbidrag, som för närvarande kan utgå vid inackordering i skolorten, utbetalades till föräldrarna, gävos dessa möjligheter att själva ordna barnens färd till skolan. Närliggande gårdar kunde turas om med skjuts. Någon av föräldrarna eller annan äldre anhörig kunde skjutsa barnet på cykel, sparkstötting, båt eller på vad sätt omständigheterna göra lämpligt. Många möjligheter att ordna saken i här avsedd riktning kunna ges, bara inte bestämmelserna göras för snäva eller tillämpningen för rigorös.

Hjälp till självhjälp anses ju vara den riktigaste principen för samhällets stöd. Det torde kunna erkännas, att sådana utvägar, som här föreslås till hjälp åt människor, vilka ha att bära ensamhetens och de stora avståndens bördor, bygga på denna princip.

Vid tidigare dryftande av åtgärder i denna riktning har invänts, att kontrollen bleve svår och missbruken inte lätta att avvärja. Denna farhåga torde vara ganska obefogad. Folkskolestyrelser, lärare, skolläkare och folkskolinspektörer äro förvisso i tillfälle att se till och komma också säkert att se till, att den hjälp, som på antydda vägar kan komma att ges, verkligen kommer barnen till godo.»

Det förefaller mig, som om denna motivering äger giltighet i minst lika hög grad nu som när ovan åberopade motion avlämnades. Då därtill kommer att det i dagens läge ställer sig ännu svårare än tidigare med skolskjutsar per bil eller buss och erfarenheten visat, att självskjutssystemet medför avsevärda besparingar för det allmänna, tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen för sin del måtte besluta,

1. att bestämmelserna i k.k. den 28 juni 1941, sv. förf.-saml. nr 574, utsträckas att gälla även barn å folkskolestadiet, varvid dock minimivståndet enligt § 3 böra fastställas till 4 km för de yngsta barnen och 5 km för de övriga; samt

2. att där skolskjuts med statsbidrag enligt nuvarande bestämmelser icke kan anordnas, skoldistrikt erhåller möjlighet att genom utnyttjande av statsbidrag till inackordering underlätta skolgången jämväl för barn, som föräldrarna önska behålla boende i hemmet även under skolterminerna.

Stockholm den 21 januari 1944.

Thorvald Ekdahl.